

Nro. 39.

**A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

*Költ Bétsben Novembernek 14-dik napján 1797-ik
esztendőben.*

B é t s.

Tettzett Fels. Urunknak a' *Bétsi* fő Oskolánál a' Filosofica Facultásnak Dacanussát, és a' napkeleti nyelvek Ts. K. Akadémiájának Directorát, Fő Tiszteletű *Höck Ferentz* Urat számos esztendőki érdemeire, és hasznos szolgálatjaira nézve, az Egri Megyében Kátsi Apatúrrá kegyelmesen tenni, a' melly hivataljába az Egri Püspök Ő Excellentiája meg-eggyezésével, a' Bétsi infu-latus Püspök Gróf *Arzt* által az Érseki Kápolná-ban ezen hólnapnak 5-ikén bé is iktattatott.

B. *Prónay László* Ő Excellentiájának, Ts. K. belső Status Tanácsosnak, Tekint. Tsanád Vár-mégye Fő-Ispányának *Deska* és *Klarafalva* hely-

ségeket Torontál Vármegyében; Gróf Soró Ts. K. F. M. Lajtinántnak Szatumikot Krassó Vármegyében; Gróf *Wojkffy Ferentz* és *Mátyás* két testvéreknek Bergossovát Temes Vármegyében; *Klobusitzky József* Kir. Magyar Helytartói Tanácsosnak *Homoroghot* és *Madarászt* Bihar Vármegyében adni méltóztatott Kegy. Királyunk.

A' kisdedeknek a' himlőnek szomorú következtől való meg-szabadittatásokra két nevezetes ezközt találtak ezen folyó században a' tudós Orvosok, úgymint, a' himlőnek bé-óltását, és nem régiben a' himlőző gyermekeknek másoktól való el-rekesztetését. — Mind a' kettő hasznosnak lenni tapasztaltatott. — Az Anglus orvos Doctoroknak tapasztalások szerént, a' himlő bé-óltatása mesterségének fel-talalása előtt 100 himlős gyermek közül 90 meg-hólt, és csak 10 maradt életben; ellenben a' mióta a' himlő bé-óltatása gyakorlásba vétetődött, 100 himlős gyermek közül 90 életben maradt, és csak 10 hólt-meg. — Még is még most is találatnak olly bal vélekedéssel biró nemzetek (ezek közül valók a' Magyarok is), a' mellyek kézzebbek himlős kisdedeiket tsuportosan a' föld alá temettetni engedni, mint ezen hasznos találmány bé-vétele által, azokat életben meg tartani igyekezni. — A' *Segregatio*, az az, a' himlős kisdedednek másoktól való el-rekesztetése új találmánya a' Német Birodalombeli Tudósoknak, és ez is igen hasznosnak tapasztaltatott.

Itt *Bétsben* minden esztendőben kéttzer, úgymint, tavasszal és ősszel nem kevés próbák teteződnek a' himlő bé-óltásával. Önnön magok Ő Ts. K. Felségek is ezen próba alá botsátották felséges magzattyaikat, még pedig nagy haszonnal. A' közelebb múlt Octoberben az ide való Ts. K. beteg ház Directorá, Titt. *Frank János Péter* Ts. K. Tanácsos Úr, 20 kisded gyermecken tett próbát, a' kik közt 16 leány, 's négy férfi magzat vala. — A' himlő materiának testekbe lett bé-óltatások után, ketten semmi himlőt nem kaptak,

háromban a' himlő hideglelés ugyan mutatta magát, de himlő egy sem. A' többin, t. i. 15-ön a' leg szelidebb himlő ütötte ki magát, mellyben 24 óránál tovább egyetlen egy sem feküdt az ágyban, és egyetlen egynek sem rútitotta meg az ábrázatját. — Vajha a' mi Magyarjaink is élnek ezen hasznos találmánnyal.

Frantzia Respublika.

A' közelebb el múlt szombaton költ *Bétsi Udvari Diariumnak* 90-ik darabjában im' ezeket olvassuk a' Frantzia Országi dolgokról: „A' *Párisi Directorium*, és az oda való Publikum által nagy kiváéssággal váratott Kurir, Octob. 25 ikét követett éjjel érkezett meg *Udinéből*. Más nap reggel nagy ágyú ropogással adatott a' városnak tudtára, hogy a' Fels. Római Tsászár 's Apostoli Király és Frantzia Respublika közt való békesség Octob. 17-ikén tökéletességre ment legyen, mellyet mindjárt akkor ratificált is a' Directorium, és az 500-ak Tanátsával is maga valóságában közlőtte, mellynek tsupa emlékezete is rendkívül való örömet gerjesztett a' eledenlő halgátokban és a' Tanáts tagjaiban.

Azon hiradásnak, mellyet az 500-ak Tanátsához küldött a' Directorium, rövid foglalata e' vala: Polgár képviselők! Epen mostan ratificálta a' végre hajtó Tanáts azon végső békességes tractát, a' melly *Vendemiairenek* 26-dik napján (Octobernek 17-ikén) a' Frantzia Respublika és a' Tsászár közt végbe ment. Ezt a' békességet részünkről az e' végre tellyes hatalommal felruházott *Bonaparte* Generális, az Austriai részről *Marquis Galló*, Gróf *Kobentzel*, Báró *Dégelmann* és Generális *Meerfeld* munkálódták 's vitték végbe. — A' Constitutió végzése szerént, a' helybe hagyás végett hozzátok küldi ezen Tractat a' Directorium.” Az alatt, mig ezen örvendetes jelentés olvastatott vala, a' sok kéz tapsolás, és ezen örvendetes kiáltás töltötte bé a' gyűlés palotáját: *Ellyen a' Frantzia Respublika!* Mindjárt

ekkor ki-menvén a' halgatók a' palotából titkos Commissiót tartott az 500-ak Tanátsa, a' mellyben azon békességes tractának tzikkelyei el olvastatván Commissió rendeltetett azoknak szoros meg-visgalására, 's azokról való értelmének adására.

A' *Redacteur* nevű *Párisi* officialis újság író, 's ő utánna a' *Biponti* Frantzia, és a' *Frankfurti*, *Regenspurgi*, *Augspurgi* és *Bareyti* közönséges levelek is elő számlallyák azon 25 tzikkelyeket, a' mellyekből a' *Campo Formidói* békesség áll. Mivel mindazáltal a' Fels. Tsászári Udvar azokat sem magánosan sem közönségesen ki nem hirdettette, a' *Magyar Kurir* is nem közölheti azokat a' magok valóságokban addig, mig a' *Bétsi* Udvariumba bé nem fognak iktattatni. Azt csak ugyan előre jelenti Erd. Olvasóinknak, hogy ezen békesség nemcsak ditsösséges hanem halznos is az *Austriai Birodalomnak*, annyiban hogy *Velentze* várasa a' *Terra Firmának* nagyobb részével, a' *Velentzei Dalmatziával* és *Istriával* nekünk adattatván, uraikká lettünk az *Adriatikumi* tengernek, és tengeri hatalmunk is lévén, sok részben tökéletesíteni fog *Commerciumunk*.

A' Directoriumnak a' *Mechliniai* Érsek eránt hozott végzésének e' vala rövid foglalattya: „Minekutánna, úgymond a' Directorium, a' Policia, avagy belső bátorságra ügyelő Minister relatiojából meg értette vólna, hogy a' *Mechliniai* Érsek *Frankenberg János Henrik* mind a' maga, mind az alatta lévő papság nevében nem akarta vólna, a' *Fructidornak* 19 ikén (a' Septembernek 5-ik napján) hozatott törvény szerént azon hitet letenni, a' mellyel a' vallás szolgai a' Respublika hivségére magokat le-kötelezni parantsoltatnak, meg-gondolván azt, hogy ezen engedetlenség olly fundamentomokon építetik, a' mellyek minden politikai eggyességnek sarkalatos törvényeit felforgattyák, a' mennyiben az által a' nemzetnek suveranitása, az az, tellyés hatalma meg nem esmértetik, és hogy az ő példája által az alatta

lévő papság is a' törvények ellen való fel-támadásra el-tántorittatnak, azon említett törvénynek 24-ik tikkelye szerént, a' következőket határozta-meg: 1) *Frankenberg János Henrik*, az ügy nevezett *Mechliniai Püspök* azonnal fogattassék meg és deportaltassék, avagy számkivetésbe küldetessék. 2) Azon irásai, a' mellyek valamelly figyelmetességet érdemlenek, petseteltessenek-le, vétetessenek-el, és adattassanak által a' békesség szerző birónak, a' ki laistromba vévén azokat, adja által a' közönséges bátorságra ügyelő *Ministernek*. 3) Ezen végzésnek végre hajtása a' *Policia Ministerre* bizattatik. *L. M. Reveilliere Lepeaux*.

Octobernek 26 ikán két nevezetes végzést hozott a' *Directorium*, a' mellyek által a' jövő idők homályos kárpitja fel vonattatik. Az első Angliát érdekli, 's illyetén foglalattya vagon: Minden haladék nélkül egy jó armádia gyűllyön öfzve az *Oceánus* tenger mellett, a' melly *Angliai armádiának* nevezetessék, és *Bonaparte* fő vezér kormányára bizattassék. Még most *Desaix* divisionalis Generális vezérellye azt, a' ki leg ottan *Rennesbe* menni köteles lészzen. — A' másik *Portugallia* ellen hozatott, 's illyetén ki-fejezésekkel vagon elő adatva: „Minthogy, úgymond, a' *Portugalliai Királyné* a' *Frantzia Respublika* és *Portugallia* közt *Thermidornak* 23 ikán (Augustusnak 10-ik napján) végbe ment békességes tractát az abban meg határozott két hólnap alatt ratificálni el-múlatta, és minden erősséget, 's nevezetesebb ör álló helyeit az *Angliai armádiának* által adta: ahozképezt azt végzi a' *Directorium*, hogy a' *Frantzia Respublika* és a' *Portugalliai Királyné* közt végbe vitetődött, de az utólsóbb által nem ratificáltatott békességet ollyba tartya, mintha soha nem is lett volna. — Ennekfelette a' bizattatik a' külső dolgokra ügyelő *Ministerre*, adja tudtára *Daranjo Dazevedo* *Portugallus* követnek, hogy leg ottan takarodjék ki a' *Frantzia Respublika* földjéről.”

A' Frantzia Respublika *Turini* Kir. Udvarral Octobernek 25-ik napján kötött offensiva és defensiva álliantziájának a' következők a' nevezetesebb czikkelyei: 1) A' jelenvaló álliantziának fő tárgya Olasz Országnek jövődöbeli bátorsága és tsendessége. 2) Mivel egyedül a' Római Tsászár akadályoztathatná ezen jó fel-tételt; ahoz-képest, mind Anglia, mind más Frantziák ellen hadakozó hatalmasságok eránt neutralis lészzen a' *Szárdiniai* Király. 3) A' Frantzia Respublika és a' *Szárdiniai* Király Ő Felsége minden vagyonjaitkat és Európai örökségeiket garantirozzák egymásnak, és a' külső ellenségnek megzablazására minden erejeket és tehetségeiket ölzve fogják kapcsolni. 4) A' *Szárdiniai* Király mindenkör kész lészzen a' Frantzia Respublika védelmezésére 8000 gyalog, 's 1000 lovas fegyverest és 40 ágyút adni. 5) Hogyha a' szükség és környülállások kívány-nyák, többel is fogja ezen contingentiát szaporítani, a' melly mindenkör az Olasz Országban lévő Frantzia fő kórmányozótól fog függeni. 6) A' Frantzia Respublika minden környülállások közt öregbiteni fogja a' *Szárdiniai* Király hasznát. — 7) Egymás hírek és meg-eggyezések nélkül sem különös békességet nem köthetnek, sem fegyver-üzünést nem tsinálhatnak a' közönséges ellenséggel. 8) Szoros kereskedésbeli traktára fognak egymás közt lépni 's. a' t.

Nagy Britannia.

A' General Posta-mester azon két posta hájokat, a' mellyek eddig *Calais* és *Dower* közt postáskodtak, *Yarmouthba* vissza küldötte, mellyből azt a' következtést lehet ki-húzni, hogy minden egyesülés félbe szakadt Anglia Ország és a' Frantzia Respublika közt.

Lord *Duncán*, Octobernek 20-ikán *Margate* várasának kikötő helyébe ki-szálván, különös deputatusokat küldöttek hozzája a' Váras Előjárói, a' kik által egész háladatossággal meg-köszönték azon szolgálatjat, mellyet a' Háza eránt nyilván valóvá

tett. Ezeknek a' nevezett Lord ekképen felelt: *A' kegyelmetek erántam ki-nyilatkoztatott haládatosságok és jó akaratjok minden szolgálatomnak elegendő jutalma.* — A' fölöstököm vétele után a' sok ágyú ropogások és vivat kiáltások közt oda hagyván a' nevezett várast, hajóra ült, a' mellyen a' *Dowerbe* menvén különös tisztelettel fogadtatott *Pitt* Minister, *Dundás*, *Canning*, *Lord Hood* és több oda gyült Status tisztjei által. Számokra gazdag vendégség készítettett, a' melly sok emblematica figurákkal vala meg ékesítetve, nevezetesen egy Anglus Admirálishi hajóval, a' melly alá egy Hollandiai, egy Spanyol és egy egy Francia hajók vóltak festetve.

Egész Angliában nagy örömet okozott a' *Lord Duncán* Hollandusokon nyert győzedelme. A' közönséges posta szekerek borostyán ágakkal vóltak fel-ékesítettve, és tsak October 22-ik napjának estéjén a' győzedelmes Admirális egeességéért meg itt bor 5000 font sterlinget vitt bé a' Királyi Kintstárba, következésképen nem egy, hanem sok tekintetben hasznos vólt az Anglia flottának Hollandusokon vett győzedelme.

Octobernek 27-ik vagy 28-ik napján várattak a' Király, és a' *Wallisi* Hertzeg *Noreben*, a' kik, és a' véle lévő uraság minden hi-gondolható tiszteességet kívántak *Duncán* Admirálisnak mutatni.

London várasának magistratusa Octobernek 19-kén egybe gyülvén, közönséges meg-eggyezésel azt végzették, hogy *Lord Duncánnak* és *Báró Onslownak* tiszteletére mennyenek, és mind nékik, mind az alattok lévő tiszteknek és matrozoknak meg köszönnyék a' Statusnak tett fontos szolgáljokat. — Ugyan akkor azt is meg határozták, hogy *Lord Duncánnak* 200, *Onslow* Vice-Admirálnak pedig 100 font sterlinget érő kardokat ajándékozzanak, e' mellett a' Londoni polgári jussal is mind a' kettőt meg-tisztelleyék. — Maga a' Londoni Magistratus 500, a' lakosok pedig 3236 font sterlinget adakoztak a' tsatában el-húllott matrozok özvegyeinek és árváinak.

Batáviai Respublika.

Úgy láttzik, hogy a' Belga flottának, a' múlt hólnapnak 11-ikén történt szerentsétlen ütközete nemtsak el nem tsüggeztette a' patriotákat, sőt annál nagyobb tüzet gerjesztett bennei tengeri erejeknek olly állapotba való helyheztetésére, mellyben újjabb próbát tehessenek a' *Brittusok* ellen. — Minden Belga tartományokból számos Instántiák küldettek a' Conventhez, mellyekben azon esedeznek, hogy a' flottának mennél lehet hamarább leendő ki képzítése végett köz adó szedtetessék bé; hogy az ütközetben jelenvólt hajók kórmányozóinak magok viselete visgáltassék meg; és hogy azon tengeri tsatában meg-hólt tiszteknek testjeik kérettessenek vissza az ellenségtől, 's temettessenek el-hazájokban illendő tisztességgel. Azon tsatában el-húllott matrozok familiaiknak segítségekre is szép summa pénz gyűjtetett öfzve.

Ennekfelette; azon a' helyen, a' hol ez a' szerentsétlen ütközet történt, tudniillik az *Egmond* és *Wick* közt lévő tengeren, egy szép emlékeztető oszlop fog fel-emeltetni a' *Batáviai Respublika* szabadsága védelmezőinek halhatatlanakká való tettekre. — Azoknak a' hadi tiszteknek és köz embereknek, a' kik azon tsatában magokat mások felett meg külömböztették, medalliák, az az, erdem pénzek ajándékoztassanak, kinek ezüst, kinek arany medallia, a' minémüre tudniillik e' vagy ama magát érdemessé tette. — Továbbá, hogy a' meg-hólt tiszteknek és köz embereknek meg-tiszteltetésekre az egész Respublikában hat hétig tartó gyász viseljenek a' férfiak bal karjaikon.

A' múlt Octobernek 28-dik napján tartatott gyűllésében a' *Hágai* Conventnek lármás egymással való vetélkedés támadott azon prejectum miatt, melly szerént minden közönséges hivatalt viselő személyek magok viseletének és politikai gondolkozások módjának meg-kellene visgáltatni. Sokan vóltak, a' kik jóva hagyták azon fel-tételt,

de sokkal többen azok, a' kik magokat annak ellenébe szegezték, mint az emberiség jussaival, és a' lélek szabadságával ellenkező projectumnak, mellyet a' Spanyol Inquisitióhoz hasonlítottak.

Német Birodalom.

A' *Regensburgi* Diétához, egy Ts. Udvari Decretumot küldött mostanában Ő Felsége, mellyben a' múlt Augustusnak 11-ikén Német Ország jövődöbeli békességére nézve hozzá intézett jelentését azon Diétának, és az abban ki-nyilatkoztatott hazafiúi szereteteket atyai indulattal veszi, magasztallya, ez az abban való álhatatos megmaradásra hathatos okokkal serkengeti. — Egyszermind jelenti a' nevezett Diétának különös örömmel, hogy minekutánna Ő Felsége, mint Magyar és Tseh-Orzági Király a' Frantzia Nemzettel meg-békélt, és az avval való békességet, a' múlt Octobernek 17-ikén *Campo Formidóban*, maga tellyes hatalmú Ministerjei által tökéletességre vitette, és a' Német Birodalombeli békességnek constitutionalis fundamentumát is előre megvette volna, annak hathatosan leendő ezköziesére, *Rastadot*, a' *Badeni* Marchionatusnak jeles, és a' Német Birodalom történeteiről írott könyvekben is emlékezetes várássát, nézte 's választotta ki a' Congressusra, mellynek el-kezdesére ezen folyó Novembernek 15. napját rendeli, a' melly időnek pontyára, hogy minden Német Birodalombeli fejedelmeknek, és szabad imperialis városoknak, követjeik illendő, és az Orzágnak állandó békességét tárgyázó instructióval jelennyenek-meg, kegyelmesen akarja és parantsollya. — Azt sem mellözi el Ő Ts. K. Felsége, hogy maga részéről *Metternich* Grófot, Ts. belső Tanátsost és *Komornyikot*, arany gyapjas vitézt, és a' Sz. István Rendjének nagy kerelztesét fogja azon Congressusra tellyes hatalmú követnek küldeni. — Ezen Fels. Udvari Decretumot e' folyó hólnap 4-ikén vette, és a' következő napon a' Diétával is közlötte az annál lévő Ts. Concommissarius *B. Hügel*.

Ez a' békességes aspectus nem mindennél egyaránsú impressiót tsinált. Azok, a' kik a' hadakozásnak súlyos terhét sokáig viselték, és nem a' fárasztó nyughatatlanóságban, hanem az élet tsendességében helyheztetik leg nagyobb boldogságokat, felettébb örvendenek annak rész szerént való tökéletességre lett menetelén. — Elleoben az uzsorásoknak, és a' kik emberi felebarátjaiknak szerentsétlenségek által sok mammont gyűjtöttek magoknak, ménkö tsapas gyanant esett az áldott békességnek fülökbe ment hire. — E' mellett a' *Rénus* mellyéki szabadság és egyenlőség nyughatatlan apostolainak is nagy szeget ütött ez az áldott hir a' fejekbe.

Olasz Ország.

Bonaparte fő vezér kedves felesége úti társaságában *Octobernek* 27-ikén, *Udinéből Veronán* keresztül *Majlandba* utazott. — Egymás után, az egész *Velentzei* Statusból ki-költöznek a' *Frantzia* truppok. — A' *Velentze* várasa előtt egy darabig múlatott *Frantzia* flottára is sok katonaság szállván, a' mint mondatik, *Toulonba* fog evezni, 's ott a' *Spanyól* flottával magát egyesítvén, az *Anglusok* által regen zárva tartott *Brestiai* kikötő helyet a' blokáda alól fel-szabadítani igyekezni.

Korszikában igen veszedelmes nyughatatlan-ság uralkodik, és a' mint *Ajaccióból*, ezen szigetnek anyavárasából, jött hirek erőssitik igen nagy öszve esküvés ütötte ottan magát ki a' *Frantzia* Respublika, és a' jelenvaló kormányfők ellen, mellynek főbb oka e' mondatik lenni, hogy a' *Frantzia* nemzet ellenségeinek titkos *Agensei* a' népet el-hitették, hogy a' *constitutionalis* igazgatás magában öszve omlott.

Elegyes Dolgok.

A' *Fels. Prussziai Király*, a' későbbi tudósítások szerént, már most jobban érzi magát, és *Potsdamból Berlinbe* fog által vitetni. — A' tudós világ előtt elegendőképen esméretes *Prussziai* Ge-

neralis Chirurgus *Theden* a' múlt Octobernek 21-ik napján, életének 86-ik esztendejében meghalózott. — Három Király alatt 60 esztendőig ditsiretessen szolgált a' Prussziai Statusnak. — Ugyan *Berlinben Arnim* Status Minister is meghólt Oct. 15-ik napján. — *Berlin* és *Páris* közt sűrűen lovagolnak a' Kurirok. — Az Angliai kikötő helyeknek védelmezésekre 23000 18 fontos ágyúgolyóbisok, és számos bombik küldettek. — *Pitt* Minister *Duncán* Admirális leányát akarja magának feleségül venni. — Az *Angliában* lévő *Frantzia* emigránsokból ismét egy corpus fog felállítani. — A' tengeri dolgokra ügyelő *Frantzia* Minister világosan megüzente a' *Londoni* kormányszéknek, hogyha jobban nem fognak bánni a' *Frantzia* rabokkal, ő is tromfal fogja a' tromfot vissza ütni. — *Norvégiában*, *Bergen* szomszédságában fekvő falúban, a' múlt Octoberben, egy 160 esztendős ember hólt-meg, a' ki halálát megelőzőt napon háza népet maga eleibe hivatván, minden jószágát köztök felosztotta. — Ritkán élt özvegyiségben, és most is egy ifjú özvegyet és számos maradékot hagyott maga után, a' legöregebb fia 103, a' legifjabb gyermeke 9 esztendősek. — Életének végső szempillantásáig ép elméje volt. — A' *Montenegrinusok* mindnyájan a' Fels. Császár és Király birtoka alá vetették magokat. — *Filadelfiában* 1500 házat üresített ki a' sárga hideg. Nemcsak *Frantzia* Országban, hanem *Hollandiában* is, nevezetessen *Amsterdamban*, *Hágában*, *Harlemben*, *Rott:rdamban*'s. a' t. nagy halotti pompát tettek néhai *Hoche* Generálisnak. — Az *Augereau* Generális édes atyának is, a' ki a' múlt hólnap vége fele gutaütésben meghólt rendkívül való halotti tisztességet mutattak a' *Párisiak*, úgy hogy minden ott jelenvólt Generálisok és fő tisztek temető helyére kísérték őket. — — A' *Mechliniai* Érseknek *Brüsszelből* lett elvitetése előtt való napon 10000 forintot ajándékoztak az oda való lakosok. — *Portugalliának* 3 millió liver kárt tettek azólta a' *Frantziák*, a' miólta ellenek hadat indítottak. — Úgy hallatik, hogy *de Winter* Ad-

mirális a' Frantzia fogságban lévő hires Anglus Kapitánnyal *Sidney Smithel* fog fel-tseréltetni. — E' folyó hólnapnak 17-ikén fog *Rastadtban* a' Congressus el-kezdödni. — A' Frantzia háború alatt, három nevezetes Admirális szerzett *Angliának* a' tengeren gyözedelmet, u. m. Lord *Howe*, Lord *St. Vincent*, és Admirális *Duncán*. — Az első Anglus, a' második Hybernus, a' harmadik Scotus.

Tudósítás.

Pestről jelenti a' Nemes Magyar Hazának Doctor *Kováts Mihály* Úr, hogy most jövő *Leopold* Pesti vásárra készen lesz: a' Doct. és Prof. *W. Chr. Hufeland* az élet' meg-hosszabbításának mesterségéről irt munkájának' általa magyar nyelvre lett fordítása, a' mellyet is sok Magyar Országot illető jegyzésekkel, és a' nehezebb helyeknek külömbkülömbféle tudományokból való megvilágosításával meg-bővített.

A' könyv két részből áll. Az első rész 9 letzkére van osztva. Az 1-ső le-beszéli az élet' meg-hosszabbítását tanító tudománynak (v. a' *Macrobiótikának*) történeteit. A' 2-dik tanít az élet-erőről, és közönségesen az élet tartósságáról. A' 3-dik a' plánták' élete tartósságáról. A' 4 dik a' állatok' élete tartósságáról. Az 5-dik az emberek' élete tartósságáról. A' 6-dik a' tapasztalásokból való következésekről, és az emberek' élete tzeilylyának meg-határozásáról. A' 7-dik az emberi életnek, annak fő okainak, az értelembeli felségesebb tökéletességeknak, az emberi élet' tartósságára való szükséges vóltoknak szorossabb meg-visgálásáról. A' 8-dik azokról a' különös fundamentomokról, és jelekről, a' mellyekből meg-lehet tudni, minden ember meddig élhet. A' 9-dik az élet' meg-hosszabbítására fel-találtatott új módoknak meg-visgálásáról, és annak az egyetlen egy módnak meg-határozásáról, a' melly az emberi életet tsak egyedül, és az emberhez illendő módon meg-hosszabbithattya.

A' második rész két szakaszokra van fel-osztva. Az első szakasz magába foglalja; az életet

meg-rövidítő eszközöket. Itt tehát tanít: 1) A' puha nevelésről. 2) A' szerelmetességben való feslettségről, a' nemző erőnek el prédállásáról, a' testi, és az elmebéli onániáról. 3) A' lélek' erejének mértékletlen szorongatásáról. 4) A' betegségekéről, azoknak okatlan gyógyításáról, az erőszakos halál' nemeiről, a' maga gyilkosságára való indulatról. 5) A' tisztátalan levegőről, 's az embereknek a' nagy városokon egymás hátán való lakásokról. 6) Az ételben es az italban való mértékletlenségről, a' ki pallerozott szakáts mesterségről, a' részegítő italokról. 7) Az életet meg-rövidítő elme állapotjáról, az indulatokról, a' komorságról, a' felettébb való szorgalmatosságról. 8) A' haláltól való félelemről, a' dolgotlanságról, az unalomról. 10) A' képzelődő erőnek meg-erőltetéséről, a' képzelt betegségekről, a' nagy érzékenységről. 11) A' testi és a' ragadó mérgekről. 12) A' venségről és annak siettetéséről. A' második szakasz: az életet meg-hosszabbító eszközökről. Itt tanít: 1. A' testi jó származásról. 2. Az okos testi nevelésről. 3. A' szorgalmatos és dolgos ifjúságról. 4. Az embernek ifjúságában, és a' házasságon kívül a' testi szerelmetességtől való maga meg-tartoztatásáról. 6. Az álmóról. 7. A' testi mozgásról. 8. A' szabad levegővel való élésről, a' mértékletes melegről. 9. A' falun és a' kertekben való lakásról. 10. Az utazásról. 11. A' tsinosságról, és a' test' bőrnek tisztaságáról. 12. A' jó élés' módjáról, az ételben, és az italban való mértékletességről, a' fogak' meg-örzéséről. 13. Az elme nyugodalmáról, a' meg-elégedésről, az életet meg-hosszabbító lélek állapotjáról, és a' munkásságról. 14. A' jó erköltsről. 15. Az elme és az érzékenységek' gyönyörűségeivel való mértékletes élésről. 16. A' betegségek' el-kerüléséről, és azoknak okos gyógyításáról, az orvossal, és az orvossággal való illendő élésről. 17. A' hirtelen-halálban való segedelemről. 18. A' vénségről és annak illendő apolgatásáról. 19. A' testi, és a' lelki erőknek illendő ki-pallérozásokról.

Ezekhez járúl a' fordító' tulajdon munkája, a' melly áll: a' Magyar Hazát illető az élés' és orvoslás módjában való villza éléseknek feljegyzéséből, az okai' meg-jobbitása módjainak leírásából, az iró' nehezebb helyeinek az új Chemiából, Pathologiából, Matéria Medicából, Anatómiából, Therapiából, Practica-Observatiókból, Zoologiából, Politica-Medicinából, Technológiából, Pharmaciából, 's többeknek meg-világosításából, némelly külső Országokon tett maga tapasztalásainak elő-bezéléseiből, majd néhol a' tulajdon maga gondolatainak és ki-fogásainak elő-adásából.

Ez a' könyv az egész Európában nagy figyelmetességet tsinált, és minden tudósok, újság levelek meg-valják felőle, hogy illyen, a' közönségnek olvasására hasznos orvos munka, még nem jött a' világ' elejébe; mert ez nem az orvosoknak, hanem a' közönségnek értelméhez van szabva, és egyenesen annak hasznára van tsinálva. A' *Jénai* tudós levelek azt irták e' felől: „Ha ez az iró soha több munkát nem írna és nem is irt volna, és a' munka maga örökké valóvá tenné az ő nevét, meg-tetszik hogy az iró az embereket igen nagyon isméri, és felette nagy tudományal bir.” — Tudjuk pedig, hogy a' tudósok egymást nem könnyen ditsérik-meg, kivált ha ahoz nagy haszon is van kötve. Ez a' munka *Bétsben* már ebben az esztendőben háromszor nyomtatott-ki, *Stuttgardban* most van a' nyomtató sajtó alatt. *Jénában* most másodszor két féle formában nyomtattatik, holott a' könyv magá is tsak esztendeje, hogy ki-jött leg először. Ritka könyv az, a' melly a' közönségnek úgy el nyerje a' szeretetét, hogy egy esztendő alatt hétszer nyomtatasson-ki. De valyon mi is lehet az oka? Hogy ez a' könyv illyen kapós és betses? A' következők: ebben a' könyvben elő-adott tudomány (t. i. a' *Macrobiotica*) most látott leg először világot, (mert ez nem tsupa *Diaetetica*, mint némellyek gondolkoznak); azomban az egész munka számtalan sokféle tudományokból való leg szebb

dolgokkal tellyes, minden rendbe 's karba helyhez tetett emkereknek szükséges, a' mennyiben a' hosszú életet, az egészséget, és a' jó erköltsöket tanítja, és ezeket úgy öfzve kaptsolja, hogy ellene mondhatatlanúl meg-mutatja, hogy egyiket a' másik nélkül lehetetlen elérni, nevezetesen pedig nem az orvosoknak, hanem a' közönségnek, 's főképen az ifjaknak számára írta ezt az író, innét ki-tetfzik, hogy ez oskolai könyv, a' minthogy olly reménységgel is van az író, hogy ezt az oskolákban tanítani fogják. A' mi Magyar Hazánkra kivált azt lehet itt tekintetbe venni, hogy nállunk a' közönségnek az olvasásra hasznos anyai nyelvén irt orvos könyvei igen kevesek vannak.

Hizelkedik ezen felül magának a' szerző, hogy ebben a' könyvben a' magyarság, érthetőnek, tisztának; a' nyomtatás és papiros szépnek fog-találtatni.

Fog találtatni ez a' Könyv.

Pesten: Wáingandt Mihály Könyváros Úr' bolytában, és a' szerzőnél Nro. 307.

Bétsben: A' Magyar Merkurnál.

Debretzenben: Sárváry Pál, a' Ref. Collegiumbeli Phil. Prof.

Egerben: Gyalogay, a' Püspök Excell. Typographiája Factor.

Fejérváron: Lang Kompactor.

Kolosváron: Hochmeister Könyváros.

Ketskeményen: Veresmarty János Kompactor.

Komáromban: Katona Mihály a' Ref. Gymnasiumbeli Prof.

Kassán: Kováts István Ref. Prédikátor.

Losontzon: Rozgonyi József a' Ref. Gymnas. Rector.

Miskoltzon: Várady Gerson a' Ref. Gymnas. Rector.

Nagy-Váradon: Szaklányi, Ref. Prédikátor.

Nagy-Köröson: Fodor Gerson a' Ref. Gymnas. Rector.

Pápán: Marton, a' Ref. Gymnas. Prof.

Pétsen: Waidinger Kompactor.

Posonyban: Schwaiger Könyváros.

S. Patakon: Balogh Abrahám a' Ref. Collegium.
Theol. Candid.

Szebenben: Hochmeister Könyváros.

Temesváron: Pater Prets Professor.

Veszprémben: Sammer Könyvnyomtató, Uraknál.

Ha több helyekre kívántatik, méltoztassék a' nemes közönség tsak *Weingandt* Urat tudósítani arról, a' hol van a' fő le-rakó bólt.

Az árra a' két résznek egy forint 45 krajtzár *Pesten*, másutt pedig a' vitel is hozzá számlálódik.

A' Szerző.

* * *

Titt. *Modrovich György* Urat, azon érdemeire való tekintetből, a' mellyeket mind Tek. *Moson* Vármegyében, holott notarialis Cancellistaságot, mind *Veszprém* Vármegyében, az akkori alkotmány szerént a' Subalternum Judicium mellett holott Actuariusságot viselt; de kiváltképen azon szép tudományaira és tapasztalásaira nézve, a' mellyeket rész szerént hires Prokárorok, rész szerént a' Fels. Királyi törvényes Tábla mellett magának szerzett, minekutánna a' szoros meg-visgáltatáson is ditsiretesen által ment volna, a' Felséges Udvari Magyar Kancelláriánál lévő Udvari Agenségre emelni méltoztatott Fels. Urunk.

* * *

Azon *M. Vásárhelyi* Tudósítást, a' melly néhai b. e. nagy méltóságú Iktári *Bethlen Susánna* Asszony, fő méltóságú Gróf Széki *Teleki Samuel*, Erdélyi Udvari Kancellarius Úr Ő Excellentiája meg bóldogúlt kedves hitves társa halalának 's eltemettetésének környülállásairól egy kevéské későtske közöltetett a' Magyar Kurirral, a' jövő posta napon közleni fogja Erd. Olvasóival.